

Kroniek

H.J.C.C.J. Wilschut

Getuigen in de belijdenisdienst

Het blijft een ontroerend gebeuren, wanneer in mei of juni jonge mensen openlijk belijdenis van het geloof afleggen. Dat is allerm minst vanzelfsprekend. Het is en blijft genade van God, wanneer de keus gemaakt wordt voor de Here en zijn kerk. In dit onderdeel wil ik ingaan op een verschijnsel dat hier en daar binnen de GKv opduikt: het uitspreken van een ‘persoonlijk getuigenis’ bij de openbare geloofsbelijdenis. Daarover bereiken mij regelmatig vragen. Vandaar deze bijdrage.

Gevoel(ig)

Het lijkt een wat hachelijke onderneming om over dit onderwerp te schrijven. Helemaal om er *kritisch* over te schrijven. Is het weer eens niet goed, moet er weer kritiek geleverd worden? Terwijl het om iets gaat wat menigeen erg aanspreekt. Gevoelsmatig kan het je diep raken. En wat met je gevoel te maken heeft, kan ineens heel gevoelig liggen. Laat al die verstandelijke overwegingen nou maar achterwege, dit *voelt* gewoon goed.

Het begint een trend te worden in veel discussies, ook binnen de kerk. Dan wordt het debat niet langer op grond van de argumenten beslist. Maar op basis van eigen gevoel. Of je dat nou leuk vindt of niet, het is wel een gegeven waarmee je rekening moet houden. Zeker wanneer je hoort bij een generatie die nog sterk vanuit argumenten denkt. Al betekent dat niet dat je dan geen gevoel in je lijf hebt...

Tegelijk moeten we allemaal – met ons verstand en met ons gevoel – ons onderwerpen aan de Schrift. Dan mogen en moeten we ook het schriftuurlijk gehalte van onze positiebepaling onder ogen durven zien. Overigens zonder meteen een isgelijktken te zetten tussen onze mening en de Schrift. Op die manier geef ik u het volgende ter overweging. Als bijdrage aan het gesprek over de vraag: zijn we (bijbels en liturgisch) *verantwoord* bezig met persoonlijke getuigenissen bij de openbare geloofsbelijdenis?

Getuigen

Voor mijn besef begint de moeite met ‘persoonlijke getuigenissen’ in een belijdenisdienst bij de *term* ‘getuigen’. Je ziet die term onder ons oprukken. Getuigen is dan: verslag doen van jouw persoonlijke (geloofs)ervaringen.

Ook in de Bijbel kom je de term ‘getuigen’ en ‘getuigenis’ tegen. Maar nergens als weergave van iemands persoonlijke geloofsweg of geloofsbelevissen. De getuige is de *oor- en ooggetuige*, de man, de vrouw, die dingen gehoord en gezien heeft. Zo zijn de apostelen getuigen van Jezus’ leven, lijden en opstanding (zie bijv. 1 Joh. 1:1-4). Bovendien vind je getuigen in een *proces*. Het getuigenis over Jezus’ dood en opstanding is het rechtsgeldig feitenverslag dat fungeert in het geding tussen God en zijn wereld. Het getuigenis spreekt van Gods groot gelijk! Getuigen is voor de kerk vandaag: het getuigenis van apostelen en profeten, zoals dat te vinden is in het Nieuwe Testament, doorgeven en verkondigen.

Die wijsheid heb ik niet van mijzelf. In 1938 promoveerde de gereformeerde predikant en latere VU-hoogleraar R. Schippers op het onderwerp *Getuigen van Jezus Christus in het Nieuwe Testament* (Franeker 1938). Voor een vlugge oriëntatie kunt u ook terecht in de bundel *Van den dienst des Woords* (Goes 1944), waarvan Schippers ‘eindredacteur’ was en waaraan hij ook zelf een bijdrage leverde (p. 10v; over de getuige p. 23v). Dit laatste boek is nog vrij gemakkelijk te pakken te krijgen, de oplage was breed verbreid in gereformeerde kring. Helaas beginnen de inzichten van Schippers op dit punt wat buiten beeld te raken. Terwijl je er juist nu zoveel aan kunt hebben!

Wie spreekt over ‘persoonlijk getuigenis’, gebruikt de term dus – bijbels gezien – op een oneigenlijke manier. Het duidt op een verschuiving in subjectivistische richting. Dit gebruik van ‘getuigen/getuigenis’ stamt herkenbaar uit evangelicale kring.

Woord en kerk

Het persoonlijk getuigenis als verslag van persoonlijke geloofsbeleving doet tekort aan het feit dat geloven en belijden wel iets persoonlijks is, maar niet iets individualistisch. Bij de geloofsbelijdenis wordt persoonlijke (jazeker!) instemming gevraagd met de leer van de Schrift, zoals die in de kerk beleden wordt. Ken jij de God van de Schrift, de God van jouw doop als *jouw* God? Ken jij jezelf als zondaar en Jezus Christus als jouw Borg, nu je toegang vraag tot zijn tafel? Tegelijk, het gaat niet om jouw persoonlijke geloofsexpressie, maar om jouw buigen voor het Woord in verbondenheid met Gods kerk.

We zijn dan ook geen doperse gemeenschap, waar je in een belijdenisdienst je persoonlijke geloofsbelijdenis (door jouzelf opgesteld) voorleest en uitspreekt. We stemmen in met de belijdenis van de kerk! Opnieuw zie je hoe het persoonlijk getuigenis een uiting is van subjectivisme.

Tweede vraag formulier openbare geloofsbelijdenis:

Belijdt u dat de leer van het Oude en Nieuwe Testament, die in de Apostolische Geloofsbelijdenis is samengevat en hier in de christelijke kerk geleerd wordt, de ware en volkomen leer van de verlossing is? En belooft u bij de belijdenis van deze leer door Gods genade te blijven in leven en sterven?

Samen

Het ‘persoonlijk getuigenis’ staat dan ook op gespannen voet met wat wezenlijk is voor het kerkelijk-liturgisch denken: in de kerk zijn we niet als losse individuen, maar als gemeente sámen. Oftewel, daar is het persoonlijke altijd ingebed in het gezamenlijke. In een kerkdienst kunnen heel persoonlijke omstandigheden ter sprake komen. Maar wel als iets wat je dan gezamenlijk beleeft, in voorbede voor elkaar en in gezamenlijke dankzegging, of in woorden van gezamenlijk meeleven. Het inbrengen van het persoonlijk getuigenis staat haaks op het sleutelwoord voor kerk en kerkdienst: sámen.

Grote woorden

Als regel doen jonge mensen belijdenis van het christelijk geloof. Je staat in veel opzichten aan een begin. Het begin van een levensweg. Het begin van een geloofsweg. Er moet zich nog veel ontplooiën. Maar in menig getuigenis worden grote woorden gebruikt. Over de wending die er in je leven kwam. En over wat jij allemaal van God ervaren hebt. Alles goed en wel,

maar het kan om woorden gaan waar je pas na een boel geloofsoefening aan toe bent. Wijs geworden door veel schade en schande. En hoe meer je beleeft en hoe meer je God hebt leren kennen, des te bescheidener en schroomvalliger word je in je spreken. Hoe kun je op jonge leeftijd het gewicht van zulke grote woorden dragen? Hier mag de jeugd ook wel eens beschermd worden tegen zichzelf.

Samenvattend

Het zijn maar wat hoofdlijnen. Waarmee niet iedere lezer van ons blad het meteen eens zal zijn. Om in stijl te blijven: zie het maar als een ‘persoonlijk getuigenis’ (!) van mij. Kort samengevat zie ik het persoonlijk getuigenis in de eredienst als een vorm van subjectivering en evangelicalisering. Die staat niet alleen haaks op gereformeerd denken over de liturgie, maar op het liturgisch denken in het algemeen. Kerkelijk gezien gaat het m.i. om een ‘vreemd’ element in een kerkdienst.

Afgesloten op 20 juni 2008.